

NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter

Regio-nieuws vanuit NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter

Bij het NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter worden van deze soorten alleen verspreidingsgegevens verzameld. Bij de bever wordt dat gedaan door de waterschappen, die jaarlijks een overzicht aanleveren van de kilometerhokken waar bevers voorkomen. Dit wordt aangevuld met waarnemingen vanuit CaLutra en de Nationale Databank Flora en Fauna. Bij de otter worden de gegevens verzameld door vrijwilligers van Calutra, die in de periode oktober-maart het veld in gaan om sporen van otters in kaart te brengen. Daarbij gaat het vooral om de uitwerpselen (spraints). Bij de bever en otter is Nederland opgedeeld in verschillende regio's waar binnen CaLutra regionale coördinatoren zijn aangesteld. Vanuit de regionale coördinatoren zijn de volgende zaken over het afgelopen seizoen aangedragen:

Guido Lek (Groningen)

Otters leven rond de stad Groningen onder steigers, zwemmen door de stad en markeren ook aan de oostkant van de stad tussen de bebouwing. Vijftien kilometer ten oosten van de stad Groningen in het natuurgebied Roegwold leven ook otters. Ten noordoosten van de stad lijkt het gebied ongeschikt. Tijdens de sneeuw van afgelopen winter is hier goed gezocht naar sporen, maar zonder resultaat. Net als de otter zwemt ook de bever sinds kort door de grachten van de stad Groningen. Omdat hier de risico's op schade door graverij in de waterkering zeer groot is, is de bever weggevangen en verplaatst naar een andere locatie.

Cindy de Jong (Drenthe)

Dit seizoen verscheen de eerste bever of bevers in de Onlanden. Het dier laat zich aan de hand van de sporen over een groot gebied zien. Ter hoogte van Peize lag gedurende de afgelopen winter een gebruikte burcht en sporen zijn aangetroffen vanaf Norg tot voorbij de A7 bij Groningen. Dankzij de periode van kou en vooral van sneeuwval, was aan de hand van de prenten in de sneeuw op meerdere locaties in Drenthe prachtig mooi te zien hoe de otter en de bever samen leven. Wakken in het ijs werden aantoonbaar gedeeld.

Qua otter heb ik de indruk dat de verspreiding aardig is toegenomen. Er is ondertussen een mooi legertje otterspeurders in het veld. Waar op de kaart in het NEM invoerportaal minder otter-waarnemingen zijn, lijkt ook een link met het feit dat daar nog geen goed getrainde speurder loopt, en is het niet meteen hard te maken dat de otter daar (nog) niet regelmatig zit. Ik doe zo nu en dan her en der in de provincie een 'steekproef' en tref op veel plekken ottersporen aan. Daarmee is natuurlijk niet gezegd of dit losse waarnemingen van zwervers zijn of dat er sprake is van bezette territoria.

Kelly Meinesz (Overijssel)

De otter verschijnt op steeds meer plekken in provincie Overijssel, zoals in het zuidoosten (regio Almelo). We zijn dit jaar al twee fanatieke vrijwilligers rijker. Vrijwilligers in het oosten van de provincie zijn meer dan welkom om deze kant ook inzichtelijk te krijgen. Verder zijn er mooie beelden vastgelegd van spelende otters in de stad Zwolle. Het lijkt dan ook goed te gaan met de otter in de provincie. Helaas vallen er nog steeds veel verkeersslachtoffers.

Jeroen Reinhold (Flevoland)

Het verspreidingsbeeld van de otter in Flevoland is in dit veldseizoen weinig veranderd: langs elk groot water in Flevoland is de otter te vinden. Op de verspreidingskaart zijn nog wel witte vlekken aan te wijzen maar dat is meer een waarnemerseffect dan werkelijkheid. Zo zijn er weinig waarnemingen van otters langs de randmeren, maar hier zoekt ook bijna niemand en het gebied is niet makkelijk te onderzoeken op sporen. De bever is in Flevoland in zijn verspreiding beperkt tot Oostelijk en Zuidelijk Flevoland. Aan de randen van de Noordoostpolder komen wel meer en meer waarnemingen. De verwachting is dat de bever van de binnendijkse gebieden uiteindelijk het Voorsterbos in de Noordoostpolder als eerste zal gaan koloniseren. De dieren gaan dus een omweg maken om uiteindelijk de Noordoostpolder in te trekken. In Oostelijk en Zuidelijk Flevoland neemt de populatie nog steeds

toe. In totaal zijn 86 burchten bezet. De trend van de afgelopen vijf jaar dat de dieren in de bebouwde kom ook verblijfplaatsen maken, zet zich voort. Ook buiten de bebouwde kom vestigt de bever zich meer en meer op niet 'klassieke' locaties. Blijkbaar is de druk groot om ook de minder populaire locaties te bezetten.

Melanie Pekel (Gelderse Poort)

In de Gelderse Poort wordt in de Rijnstrangen met negen camera's van ARK gemonitord. Vijf camera's worden onderhouden door studenten die stage lopen bij ARK. En vier camera's worden onderhouden door CaLutra vrijwilligers in de Rijnstrangen. Daarnaast helpen ook de muskusrattenvangers met de monitoring in de Rijnstrangen. In juli 2020 zijn er twee Oostenrijkse ottervrouwtjes bijgeplaatst in de Rijnstrangen via de ontheffing van ARK Natuurontwikkeling. Sindsdien is er weer veel otteractiviteit in de Rijnstrangen. In oktober 2020 is er nog een ottermannetje bijgeplaatst, afkomstig uit Nederland en via de ontheffing van de Rietnymf. Deze otterman is tijdelijk opgevangen als weesje en was in oktober sterk en volwassen genoeg om weer vrijgelaten te worden. Sporen en spraints leveren veel informatie op in de Rijnstrangen. De otters in het gebied zijn veel vaker waargenomen in de winterperiode vergeleken met de periode voorafgaand aan de winter. Waar er in de periode september tot en met december slechts acht keer een otter verscheen op de camera's, werden de otters wel 15 keer waargenomen in de eerste twee weken van januari! In januari zijn de otters in totaal 20 keer gespot op de camera's, wat bijzonder hoog is in vergelijking met de voorgaande maanden. In de maand februari moesten veel camera's weggehaald worden door het stijgende water in de rivieren. Bij terugplaatsing van de wildcamera's begin maart was het gelijk weer raak met de waarneming van een otter.

In de Ooijpolder/Duffelt wordt met zes camera's van ARK gemonitord. Deze camera's worden allemaal onderhouden door studenten die stage lopen bij ARK. Ook helpen CaLutra vrijwilligers met de monitoring in de Ooijpolder en de Duffelt. Helaas is er sinds dat er op 27 februari 2020 een otterman is doodgereden, op de Kapitteldijk onder de Ooijse Graaf, geen activiteit meer geweest van otters in de Ooijpolder.

Door middel van genetisch onderzoek aan spraints kan er vastgesteld worden hoeveel verschillende individuen aanwezig zijn in de Gelderse Poort én of er nieuwe individuen bijgekomen zijn. Nu de Nederlandse otterpopulatie op 450 dieren wordt geschat, is het genetische onderzoek dat door WENR (in opdracht van LNV) werd uitgevoerd, gestopt. Met Europese subsidie van het INTERREG-project, de Groen Blauwe Rijn Alliantie, heeft ARK deze winter nog een keer spraints verzameld voor genetische monitoring. Op die manier hopen we een beter beeld te krijgen van de nog kwetsbare otterpopulatie in de Gelderse Poort.

Fred Barends (Zuid-Holland)

In 2020 werd in Zuid-Holland gezien en gefotografeerd hoe een bever vanaf de Schie de Berkelse Zweth op zwom, terwijl vrijwel tegelijkertijd het signaal kwam dat er mogelijk een bever aan de zuidzijde van het Prins Claus Plein (A12/A4) gezien was. Intussen is het overduidelijk dat een bever zich daadwerkelijk ten zuidoosten van Nootdorp gevestigd heeft. Een dergelijke verplaatsing "landinwaarts" kan natuurlijk worden verwacht, nu in de leefgebieden direct langs de grote rivieren steeds meer bevers huizen. Na de vestiging van otters in de Reeuwijkse Plassen zijn er ook aanwijzingen dat de otter zich verder verplaatst richting Schoonhoven.

Bram Houben/Tamira Hofmans (Limburg)

Begin dit jaar kwam een waarneming van een otter binnen bij ARK Natuurontwikkeling in de omgeving van Roermond. Zou dit dezelfde otter zijn als die afgelopen zomer in Midden Limburg was gezien? Samen (Tamira is vrijwilliger bij ARK) zijn we toen op pad gegaan op zoek naar spraints voor DNA-onderzoek (betaald door ARK, zie ook Gelderse Poort), met succes! Op 26 januari vonden we onder een brug bij de Hambeek een spraint en na wat verdere inspectie waren er duidelijk ook otterprenten aanwezig, midden in Roermond. Op een later moment is Tamira teruggegaan naar het gebied, om te kijken of er nog meer sporen te vinden waren. 2 Februari werden twee spraints onder een brug die over de Roer heen loopt, gevonden. Dat is ook al midden in Roermond. Hier is de Roer vrij breed en natuurlijk en is een vistrap in de buurt. In totaal hebben we drie spraints en op één locatie prenten gevonden. Wat dit betekent? Er is duidelijk een otter actief in de omgeving. Of deze blijft of later weer door- of terugtrekt is onduidelijk. Meer monitoring is daarvoor nodig. Maar het begin is er. Voor nu zijn er deze week (15 maart) twee spraints opgestuurd naar Wageningen Environmental Research voor DNA-onderzoek. Hopelijk krijgen we dan meer duidelijkheid of het een vrouwtje of mannetje betreft en waar deze otter vandaan komt. En of deze verschillende spraints afkomstig zijn van één otter, of dat het er misschien wel twee in de omgeving aan-

wezig zijn. We zetten de monitoring voort en hopelijk kunnen we de spraint en prent collectie in Limburg aanvullen. Met in de toekomst vaker waarnemingen van de otter in Limburg. Langzaam weet ook de otter Limburg en de natte natuurgebieden rond de Roer en de Maasplassen te vinden. Wat ons betreft laat ze maar komen!

NEM Verspreidingsonderzoek Bever en Otter: Vilmar Dijkstra (landelijk coördinator), Elze Polman, Eveline van der Jagt, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).